

Peranan Guru Sebagai Agen Sosialisasi dalam Membentuk Perpaduan Kaum di Sekolah

(Teacher's Role as an Agent of Socialization in Promoting Unity in School)

YONG HIE HIE, KU HASNITA KU SAMSU, ZATUL HIMMAH ADNAN,
MOHD DAUD AWANG & ADLINA AB HALIM

ABSTRAK

Sekolah merupakan antara institusi penting yang berupaya membantu pembentukan perpaduan kaum melalui proses sosialisasi yang melibatkan pelbagai agen seperti guru dan rakan sebaya. Dalam konteks ini, guru merupakan agen yang lebih berautoriti, sekali gus dapat memberi impak yang lebih positif ke arah pembentukan perpaduan kaum di sekolah. Para guru terutamanya di peringkat sekolah rendah merupakan agen sosialisasi yang penting dalam menyatupadukan pelajar yang terdiri daripada pelbagai kaum, seterusnya membentuk kesedaran generasi muda mengenai tanggungjawab mereka sebagai seorang warganegara. Walau bagaimanapun, terdapat guru yang mewujudkan provokasi perkauman serta melakukan pengasingan pelajar mengikut kaum, latar belakang ekonomi dan agama agar pelajar mereka dapat mencapai keputusan yang baik dalam peperiksaan, dan sebahagiannya juga mengabaikan peranan mereka sebagai agen sosialisasi dan membentuk perpaduan kaum kepada pelajar. Oleh itu, kajian ini dijalankan untuk meneliti peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum. Kaedah kualitatif melalui teknik perbincangan kumpulan berfokus (Focus Group Discussion atau FGD) telah dijalankan bagi mencapai objektif kajian melibatkan seramai enam orang guru yang terdiri daripada guru Melayu, Cina dan India. Mereka merupakan guru yang berkhidmat di enam buah sekolah rendah daripada Sekolah Kebangsaan (SK), Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC) dan Tamil (SJKT) di daerah Petaling. Hasil kajian menunjukkan terdapat empat peranan utama dalam memupuk dan membentuk perpaduan kaum, iaitu penyampai maklumat ilmu kenegaraan; ilmu perpaduan; ilmu kebudayaan kaum; dan sebagai suri teladan kepada pelajar ke arah pemupukan perpaduan kaum.

Kata kunci: Agen sosialisasi; perpaduan kaum; guru; sekolah rendah; pelajar

ABSTRACT

School has been reckoned to be an important institution that aids in promoting ethnic unity through socialization processes that involve agents, such as teachers and peers. Within this context, teachers are agents who possess ultimate authority in delivering positive impacts to develop ethnic unity in schools. Teachers, especially at primary school level, are an important socialization agent in uniting multiracial students, thus forming awareness among the young minds regarding their responsibilities to be good citizens. Nevertheless, some teachers seem to spark racial provocations and segregations among students based on race, economic background, and religion so as to achieve good results in examinations, and partly ignore their role as a socialization agent to generate racial unity among the students. Therefore, this study had been carried out to scrutinize the role of teachers as an agent of socialization in promoting unity. As such the qualitative method through Focus Group Discussion (FGD) was performed to meet the objectives of the study by involving six teachers comprising of Malay, Chinese, and Indian teachers. They selected teachers have been serving at six primary schools from National Schools (SK), Chinese National-type Schools (SJKC), and Tamil National-type Schools (SJKT) in the Petaling district. The outcomes signify that teachers, essentially, have four significant roles as information conveyors in knowledge of nationhood, unity, ethnic cultures, as well as being the role models in nurturing unity among students.

Keywords: Socialization agent; ethnic unity; teacher; primary school; student

PENGENALAN

Selepas hampir enam dekad merdeka, Malaysia masih berhadapan dengan isu yang boleh menggugat perpaduan kaum. Isu ini masih wujud bukan sahaja dalam kalangan masyarakat tetapi juga dalam kalangan pendidik di sekolah. Selain keluarga, sekolah merupakan salah satu institusi yang berperanan penting sebagai agen sosialisasi politik dalam negara (Dowse & Hughes 1971). Namun, kebanyakan guru hari ini didapati hanya memfokuskan kepada pengajaran sepenuhnya bagi memastikan pelajar mendapat keputusan yang baik dalam peperiksaan sahaja, dan sebahagiannya mengabaikan peranan mereka sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum diantara pelajar.

Beberapa peristiwa yang telah berlaku memberi gambaran negatif terhadap peranan guru sebagai agen penting dalam memupuk perpaduan. Senario ini dapat dilihat apabila terdapat sebilangan guru yang melakukan pengasingan pelajar mengikut latar belakang kaum, sosioekonomi dan agama demi pencapaian keputusan yang baik (Utusan Online 2002). Pada tahun 2013 di Gelang Patah, Johor, berlaku insiden seorang guru perempuan Cina mengeluarkan kata-kata kesat terhadap kaum tertentu yang dianggap telah menjejaskan reputasi guru sebagai agen memupuk perpaduan (Utusan Online 2013). Manakala pada tahun 2016 pula, seorang guru besar telah bersikap perkauman terhadap seorang guru Melayu di Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC) Pai Chee, Mersing, Johor (Utusan Online 2016). Peristiwa sebegini boleh menjejaskan keraguan masyarakat terhadap peranan sekolah sebagai institusi penting yang bukan hanya terbaik untuk memupuk perpaduan kaum tetapi juga menjejaskan kepercayaan masyarakat terhadap guru sebagai suri teladan kepada golongan muda.

Matlamat sekolah adalah menyatupadukan pelajar daripada pelbagai latar belakang dan kaum (Saporito & Riper 2016). Menurut Jacobsen, Frankenberg dan Lenhoff (2012) pula menyatakan kesesuaian persekitaran sekolah yang mengumpulkan pelbagai kaum pelajar dapat menghasilkan kesefahaman antara kaum kerana sering terdapat penambahan idea dan perspektif yang dibangkitkan. Memandangkan sekolah merupakan tempat yang dapat memupuk perpaduan kaum dengan secara berkesan, usaha untuk menyemai nilai murni yang berkaitan

dengan perpaduan harus dimulakan di peringkat sekolah rendah lagi (Lee 2009). Di peringkat ini, kanak-kanak mudah dilentur dan diajar tentang kepentingan perpaduan kaum sama ada secara langsung mahu pun tidak langsung. Dalam konteks ini, perkembangan awal kanak-kanak tentang identiti seseorang ialah berdasarkan kaum, masa dan sejarah (Rohaty, Salasiah & Elis Johannes, 2011). Apabila terdapat kesedaran tentang kewujudan masyarakat pelbagai kaum dalam diri seseorang kanak-kanak, maka pengetahuan kanak-kanak tersebut mengenai kepelbagaian kebudayaan juga akan turut berkembang pada masa yang sama. Kesan positif ke atas hubungan sosial antara kaum akan lebih terserlah jika proses sosialisasi tersebut dimulakan lebih awal ketika alam persekolahan.

Dalam konteks ini, guru sekolah rendah merupakan orang yang berperanan penting untuk menyampaikan ilmu kepada pelajar di sekolah (Ashley & Trisha 2013). Beliau juga merupakan agen sosialisasi yang penting dalam menyatupadukan pelajar pelbagai kaum, seterusnya membentuk kesedaran generasi muda mengenai tanggungjawab mereka sebagai seorang warganegara. Menurut Reynolds (2001), guru dapat menyedarkan pelajar tentang kepentingan nilai, sikap dan budaya antara kaum supaya mereka dapat mengatasi pelbagai isu perkauman yang mungkin akan berlaku pada masa hadapan. Marisca, Corredor dan Cabezas (2014) pula menyifatkan guru sebagai agen sosialisasi dapat menanam nilai sosial dalam diri pelajar seperti demokrasi, persamaan, toleransi, kefahaman budaya, hormat-menghormati dan kerjasama antara satu kaum dengan kaum yang lain. Menurut Cartledge, Kea dan Ida (2000), pertembungan pelbagai kebudayaan kaum akan berlaku sekiranya seseorang guru menyampaikan sesuatu ilmu yang tidak sesuai dengan latar belakang pelajar yang berlainan kaum di dalam kelas. Oleh itu, guru perlu sentiasa peka serta bersedia untuk menambahkan pengetahuan tentang kepelbagaian budaya dalam masyarakat bagi mengelak salah faham antara guru dan pelajar yang akan memberi kesan negatif terhadap pembentukan perpaduan di sekolah.

Guru yang mempamerkan nilai negatif dalam melaksanakan pengajaran di sekolah juga berupaya menjejaskan semangat perpaduan dalam kalangan pelajar mahupun dalam kalangan guru lain di sekolah. Jika keadaan begini tidak dibendung, tidak mustahil akan memberi kesan negatif kepada negara seperti peristiwa 13 Mei, 1969 akan kembali berulang. Sehubungan ini, senario yang

diterangkan wajar dikaji memandangkan Malaysia telah merdeka selama 59 tahun. Guru seharusnya memainkan peranan penting dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah, tetapi perkembangan mutakhir ini seolah-olah menunjukkan sebaliknya yang berlaku. Sehubungan itu, menerokai peranan guru pada masa kini sebagai agen perpaduan di sekolah adalah sesuatu yang penting untuk dikaji khasnya peranan guru di sekolah rendah kerana pembentukan perpaduan kaum yang paling asas dalam kalangan pelajar adalah semasa mereka memasuki persekolahan rendah.

KONSEP PERPADUAN KAUM

Konsep perpaduan merupakan satu proses yang menyatupadukan anggota masyarakat dan negara secara menyeluruh melalui ideologi negara supaya setiap anggota masyarakat dapat membentuk satu identiti dan nilai bersama serta satu perasaan kebangsaan bersama dalam kalangan mereka (Institut Tadbiran Awam Negara 1980). Mohd. Yassin (2006) pula mengatakan perpaduan merujuk kepada satu bentuk penyatuan pelbagai kelompok yang mempunyai latar belakang sosial, budaya dan bahasa yang berbeza, di bawah satu bentuk identiti nasional yang lebih khusus tetapi yang dapat diterima oleh majoriti semua golongan kaum di negara ini. Dalam konteks sekolah, konsep perpaduan penting diwujudkan di peringkat sekolah kerana konsep ini merupakan asas bagi generasi muda membina sistem negara bangsa. Kajian Ku Hasnita (2007) mendapati bahawa pendidikan adalah antara faktor penting dalam konsep perpaduan. Manakala konsep sosialisasi yang penting diwujudkan di sekolah ialah proses pelajar belajar peranan mereka, nilai dan status yang diperlukan untuk menyertai dalam institusi sosial. Sehubungan itu, guru sebagai agen sosialisasi dalam pembentukan perpaduan kaum perlu menghayati ideologi negara supaya setiap anggota masyarakat terutamanya pelajar dapat membentuk satu identiti dan nilai bersama serta satu perasaan kebangsaan bersama dalam kalangan mereka. Tanggungjawab guru dalam memberi kesedaran kepada pelajar tentang kepentingan perpaduan dalam masyarakat yang terdiri daripada pelbagai kaum tidak boleh diabaikan. Selain itu, guru juga perlu memberikan kesedaran kepada pelajar tentang peranan dan tanggungjawab mereka sebagai salah seorang anggota dalam masyarakat supaya dapat melahirkan seorang warganegara yang

bersatu padu, bersemangat patriotik yang tinggi dan sentiasa menyumbang ke arah kesejahteraan masyarakat dan negara.

SOROTAN LITERATUR

Kajian daripada Miller (1995) mendapati bahawa peranan guru penting dalam memupuk interaksi antara pelajar dengan kaum lain di sekolah. Beliau menyatakan bahawa guru perlu menghindari perasaan yang negatif seperti mempunyai tanggapan negatif terhadap kaum-kaum yang tertentu. Manakala, guru perlu ada kemahiran berkomunikasi dengan pelajar daripada pelbagai budaya supaya pembelajaran menjadi lebih berkesan. Kajian Miller mengenai peranan guru dalam meningkatkan kefahaman pelajar tentang budaya pelbagai kaum di sekolah amat relevan dalam konteks Malaysia. Dalam konteks ini, guru perlu sentiasa menerapkan nilai budaya daripada pelbagai kaum dalam bilik darjah supaya pelajar dapat mengenali dan memahami budaya pelbagai kaum di Malaysia.

Guru juga berperanan dalam menyemaikan nilai murni termasuklah nilai perpaduan kaum kepada pelajar di sekolah. Penghayatan nilai murni merupakan satu dasar yang boleh memberikan keseimbangan dalam pembangunan ekonomi dan sosial dalam masyarakat berbilang kaum di Malaysia (Zaliza & Norlin 2009). Pendidikan nilai murni di sekolah penting sebagai penggerak utama dalam pembinaan insan. Peranan pihak sekolah dan guru dalam menerapkan nilai murni dalam kalangan pelajar adalah lebih berkesan berbanding dengan pihak lain kerana pelajar menerima pendidikan secara formal dan sistematik di sekolah (Abd Rahim 2001). Menurut Asmawati, Rahyl dan Abdul Rahman (2001) guru dapat mempengaruhi persepsi dan kefahaman pelajar tentang nilai murni di sekolah. Hal ini demikian kerana guru merupakan orang yang kerap berinteraksi dengan pelajar di sekolah selepas keluarga mereka. Oleh itu, tanggungjawab guru dalam mendidik dan memupuk nilai murni terhadap pelajar tidak boleh dipandang ringan.

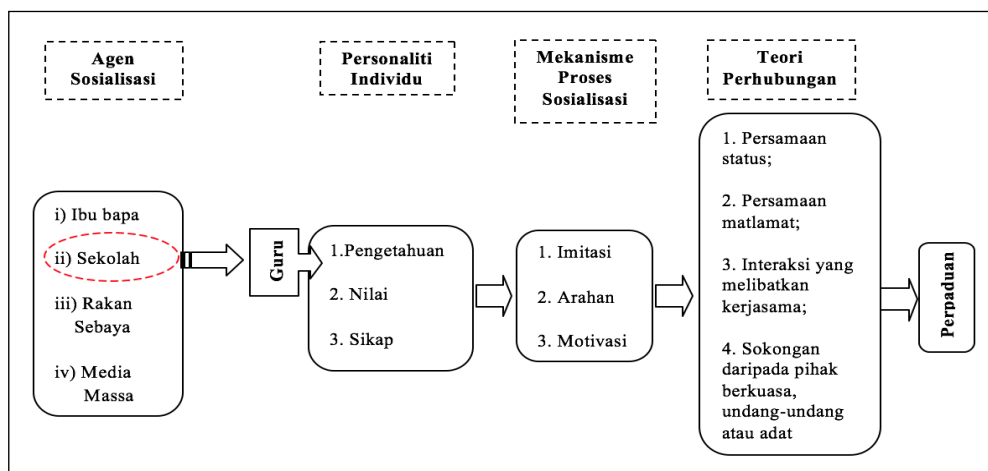
Kajian Sarimah et al. (2011) pula mendapati bahawa sikap prihatin guru dalam masalah pelajar dan menjadi suri teladan yang baik boleh dicontohi oleh pelajar, dapat meningkatkan penghayatan akhlak pelajar. Biasanya, guru sebagai idola kepada pelajar. Sikap prihatin masalah pelajar dan teladan

baik guru mudah mempengaruhi pelajar. Pelajar mudah menginterpretasi sesuatu yang dilakukan oleh guru mereka, sama ada cara guru bertutur ataupun bertingkah laku. Oleh itu, seseorang guru perlulah sentiasa menunjukkan sikap positif dalam diri bagi menanamkan sikap positif dalam diri pelajarinya (Zuria & Salleh 1998). Jika tidak, segala teladan negatif guru akan mempengaruhi dan diikuti oleh pelajar.

Berdasarkan kajian lepas, guru berperanan sebagai agen sosialisasi yang penting dalam pembinaan bangsa negara terutamanya generasi muda. Guru juga merupakan penjaga impian kepada negara dalam aspek perpaduan kaum. Malaysia merupakan sebuah negara yang didiami oleh masyarakat majmuk yang bukan sahaja berbeza budaya tetapi juga berbeza agama. Struktur masyarakat seperti ini adalah sensitif dan mudah terjebak dengan api perkauman dan permusuhan berdasarkan agama, ekonomi dan politik. Seharusnya Malaysia telah mempunyai

agen perpaduan, iaitu guru yang memiliki semangat perpaduan yang tinggi dan mantap tetapi apa yang berlaku adalah sebaliknya. Oleh itu, fenomena ini adalah sesuatu yang signifikan untuk dikaji khasnya golongan guru di sekolah rendah kerana pembentukan perpaduan kaum yang paling asas di kalangan pelajar adalah semasa mereka memasuki ke alam persekolahan rendah. Walaupun kebanyakan kajian lepas tentang sosialisasi guru permulaan di sekolah rendah (Rosli & Wan Hasmah, 2007), sikap guru pelatih terhadap kepelbagaian budaya (Marisca, Corredor & Cabezas, 2014) atau pun kesedaran guru terhadap kepelbagaian budaya Tengku Nor Rizan, Maarol dan Ali (2014) belum ada sebarang kajian yang dilakukan tentang peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan di dalam negara mahupun di luar negara.

Rajah 1 merupakan kerangka teori kajian tentang peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah.

RAJAH 1. Kerangka Teori Kajian

Kerangka teori kajian tentang peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah disesuaikan daripada idea Rush dan Althoff (1971) tentang personaliti individu dan mekanisme proses sosialisasi dan juga Allport (1954) tentang teori hubungan antara kumpulan yang diaplikasikan dalam kajian ini. Berdasarkan rajah 1, guru merupakan agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah. Guru sebagai pelaksana sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah, sentiasa menyemaikan ilmu perpaduan kepada pelajar. Proses sosialisasi dan pengalaman diri individu yang dilalui itu akhirnya berupaya mewujudkan

personaliti dalam kalangan individu iaitu tiga aspek dalam kesedaran perpaduan adalah pengetahuan, nilai dan sikap. Ketiga-tiga aspek ini memberi sumbangan yang besar ke arah pembentukan semangat perpaduan individu. Apabila wujud kesedaran perpaduan, individu yang terbabit akan bertindak balas melalui perlakuan tertentu seperti melibatkan diri dalam suatu kumpulan dengan bersatu padu untuk mencapai suatu matlamat bersama.

Seterusnya, proses sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah boleh diterangkan berdasarkan idea Rush dan Althoff (1971) menerusi 3 cara, iaitu imitasi, arahan dan

motivasi. Mekanisme imitasi merupakan proses interaksi sosial seseorang atau sekelompok manusia meniru atau mengikuti perilaku orang lain di persekitarannya. Imitasi merupakan mekanisme yang jelas dan penting pada zaman kanak-kanak. Dalam konteks ini, guru sebagai suri teladan atau idola kepada pelajar di sekolah harus menunjukkan proses belajar dengan imitasi yang memiliki sifat positif. Segala tingkah laku yang dilakukan oleh guru mudah diikuti oleh pelajar di sekolah dan berupaya mempengaruhi sikap dan pembelajaran pelajar. Contohnya seseorang guru memaparkan perlakuan positif di hadapan pelajarnya, nilai murni baik yang ditunjukkan oleh guru di sekolah mudah diterapkan dalam jiwa pelajar dan sebaliknya. Oleh itu, guru sebagai agen sosialisasi yang penting dalam membentuk perpaduan kaum dalam kalangan pelajar perlu sentiasa menampilkan diri dengan tingkah laku yang positif di samping bersemangat tinggi dalam penerapan perpaduan kaum di sekolah. Manakala tingkah laku yang negatif terutamanya sikap perkauman perlulah dihindari oleh guru supaya mekanisme imitasi yang berlaku dapat membimbing pelajar ke arah perpaduan. Pada masa yang sama, mekanisme arahan pula ditekankan dalam pendidikan formal untuk mengukuhkan proses sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah. Biasanya, pihak pentadbir sekolah akan berusaha untuk menyemaikan ilmu perpaduan dan kepentingannya kepada pelajar menerusi pelbagai program perpaduan. Manakala guru pula akan menyemaikan ilmu perpaduan menerusi pendidikan Sejarah dan Pendidikan Moral di dalam kelas. Pelajar akan dinasihati ataupun dibimbing oleh pihak pentadbir sekolah dan guru mengenai isu perpaduan kaum dalam negara, apa yang harus seseorang warganegara lakukan serta bagaimana cara melakukannya. Kaedah pengajaran yang melibatkan percampuran pelajar daripada pelbagai kaum yang pelbagai serta sokongan berterusan daripada guru amat penting dalam memastikan ilmu perpaduan terus diamalkan oleh pelajar di sekolah dan seterusnya sehingga dewasa. Seterusnya, mekanisme motivasi akan berlaku dengan secara tidak langsung semasa menjalani program perpaduan dan aktiviti pengajaran dan pembelajaran dalam pendidikan Sejarah dan pendidikan Moral di dalam kelas. Menerusi mekanisme motivasi, pelajar akan belajar apa sahaja berdasarkan pengalamannya serta membandingkan pendapat dan tingkah laku sendiri

dengan tingkah laku orang lain atas bimbingan dan nasihat guru. Ketiga-tiga mekanisme dapat berlaku berterusan secara langsung atau tidak langsung menerusi program; aktiviti pemupukan perpaduan kaum mampu mewujudkan perpaduan dalam kalangan pelajar di sekolah.

Selepas proses sosialisasi dalam membentuk perpaduan berlaku dengan lancar, seseorang individu akan mula berinteraksi dengan pelbagai kaum di sekolah. Pada masa yang sama, sikap prasangka dan prejudis antara kaum dapat dikurangkan dan sikap positif terhadap kumpulan kaum lain juga akan meningkat. Oleh itu, keharmonian hubungan antara kaum akan terbentuk. Perhubungan antara kumpulan yang berlainan telah terbukti membantu memperbaiki hubungan antara mereka (Brown & Mistry 2005). Interaksi yang kerap dan mendalam juga dapat mengurangkan prejudis (Allport 1954). Teori perhubungan yang dikemukakan oleh Allport (1954) telah mencadangkan bahawa hubungan yang berkualiti tinggi dapat mempromosikan lebih hubungan positif antara kumpulan jika mereka memenuhi empat syarat yang disarankannya. Keempat-empat ciri tersebut adalah: 1) persamaan status; 2) persamaan matlamat; 3) interaksi yang melibatkan kerjasama; dan 4) sokongan daripada pihak berkuasa, undang-undang atau adat. Keempat-empat syarat dari teori perhubungan Allport (1954) adalah saling berkaitan antara satu sama lain. Dengan kata lain, jika kekurangan salah satu syarat akan mempengaruhi keberkesanan syarat lain. Umpamanya, sekumpulan pelajar mempunyai persamaan matlamat tetapi kepentingannya akan berkurangan apabila persamaan matlamat tidak dihadiri sekali dengan elemen kerjasama. Dalam konteks ini, guru perlu sentiasa mencipta suatu keadaan status yang sama terutamanya melibatkan pelajar dari kaum yang berlainan supaya mereka akan mempunyai matlamat yang sama semasa guru memberikan suatu tugas. Walaupun bukan semua jenis hubungan dapat mewujudkan perpaduan tetapi hubungan sama status yang mendalam, persefahaman dan saling menghormati di antara ahli kumpulan kaum yang berbeza (Rosman & Kassim 2008). Oleh itu, pelajar akan digalakkan dan dipupuk kerjasama antara kaum oleh guru dalam menyiapkan tugas bersama-sama demi mencapai matlamat bersama. Hubungan tersebut akan lebih berkesan jika mendapat sokongan dari pihak berkuasa, undang-undang ataupun adat.

SKOP KAJIAN

Skop kajian ini memfokuskan kepada peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah. Kajian ini tertumpu kepada guru yang terdiri daripada guru Melayu, Cina dan India yang berkhidmat di sekolah rendah daripada Sekolah Kebangsaan (SK), Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC) dan Tamil (SJKT) di daerah Petaling. Para informan dipilih daripada guru sekolah rendah kerana mereka merupakan pelaksana sosialisasi yang bertanggungjawab kepada pelajar. Pada awal umur (5 hingga 8 tahun) hingga pertengahan umur (8 hingga 12 tahun) merupakan masa perkembangan yang penting kepada kanak-kanak untuk melibatkan diri dalam pemikiran sosial (Taylor 2017) dan kanak-kanak belajar nilai sosial dan mengembangkan kemahiran sosial melalui pembinaan hubungan dengan kanak-kanak lain (Rohaty, Salasiah & Elis Johannes, 2011). Oleh itu, guru sekolah rendah sentiasa menyebarkan informasi tentang pelbagai jenis kebudayaan etnik, bahasa dan bangsa tertentu serta kepentingan di dalam kelas kepada pelajar yang baharu dengan tujuan mempelajari tentang kelas sosial dan kepelbagaian kebudayaan suku etnik lain.

METODOLOGI

Kajian ini menggunakan kaedah kualitatif melalui teknik perbincangan kumpulan berfokus (*FGD-Focus Group Discussion*). Para informan dipilih daripada guru sekolah rendah Sekolah Kebangsaan (SK), Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC) dan Tamil (SJKT) yang terdiri daripada kaum Melayu, Cina dan India. Seramai enam orang guru terlibat, iaitu seorang guru dari Sekolah Kebangsaan (SK), tiga orang dari Sekolah Jenis Kebangsaan Cina (SJKC) dan dua orang guru dari Sekolah Jenis Kebangsaan Tamil (SJKT). Sesi FGD telah dijalankan antara satu hingga dua jam. Satu set soalan berbentuk separa struktur telah dirangka sebagai panduan dalam mengendalikan FGD. Pengkaji sebagai fasilitator juga boleh mendapat data tambahan berdasarkan pemerhatian gerak laku informan. Data yang diperolehi dari perbincangan kumpulan berfokus dianalisis dengan menggunakan program Nvivo Versi 8. Jadual 1 merupakan profil demografi informan yang terlibat dalam perbincangan FGD.

JADUAL 1. Profil Demografi Informan

Informan	Umur	Jantina	Kaum	Jenis Sekolah	Tahun Berkhidmat
A	29	Lelaki	Cina	SJKC	5
B	33	Perempuan	Cina	SJKC	4
C	35	Perempuan	India	SJKT	10
D	40	Perempuan	India	SJKT	17
E	54	Perempuan	Cina	SJKC	30
F	42	Perempuan	Melayu	SK	11

Berikut ialah profil ringkas setiap informan yang terlibat.

Informan A:

Beliau ialah seorang guru lelaki yang berumur 29 tahun. Beliau berbangsa Cina. Beliau mengajar di SJKC dan telah berkhidmat selama lima tahun dalam bidang pendidikan.

Informan B:

Beliau pula merupakan seorang guru perempuan yang berumur 33 tahun. Beliau juga merupakan seorang guru berbangsa Cina.

Beliau juga mengajar di SJKC. Beliau hanya berkhidmat selama empat tahun dalam bidang pendidikan.

Informan C:

Beliau ialah seorang guru perempuan berbangsa India. Beliau berumur 35 tahun. Beliau telah berkhidmat selama sepuluh tahun dalam bidang pendidikan dan beliau sedang mengajar di SJKT.

Informan D:

Beliau pula ialah seorang guru perempuan

yang berumur 40 tahun. Beliau juga merupakan seorang guru berbangsa India. Beliau merupakan penolong kanan di SJKT yang diajarnya. Beliau telah berkhidmat sebagai seorang guru selama 17 tahun.

Informan E:

Beliau merupakan seorang guru berbangsa Cina yang sedang mengajar di SJKT. Beliau sudah berumur 54 tahun. Beliau merupakan seorang guru berpengalaman mengajar di beberapa buah sekolah rendah. Beliau juga berpengalaman mengajar di Sarawak. Beliau telah berkhidmat sebagai seorang guru selama 30 tahun.

Informan F:

Beliau merupakan guru berbangsa Melayu yang mengajar di SK dan beliau telah berkhidmat selama 11 tahun dalam bidang pendidikan. Umurnya 42 tahun.

HASIL KAJIAN DAN PERBINCANGAN

Tidak dapat dinafikan bahawa guru sebagai agen sosialisasi dalam menyebarkan ilmu kemasyarakatan; pembentukan sahsiah yang sesuai dengan norma dan nilai masyarakat; pembentukan masyarakat penyayang; menjadi suri teladan kepada pelajar dan masyarakat serta sebagai penghubung di antara guru, ibu bapa, pegawai kerajaan dengan masyarakat dan penyumbang masyarakat. Namun, berdasarkan FGD yang dijalankan, kajian telah mengenal pasti terdapat sekurang-kurangnya empat peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah, iaitu: i) penyampai ilmu kenegaraan; ii) penyampai ilmu kebudayaan; iii) penyampai ilmu perpaduan; dan iv) suri teladan kepada pelajar. Umumnya, informan bersetuju bahawa guru merupakan agen sosialisasi yang paling penting di sekolah selepas ahli keluarga. Menurut Anne dan Rosary (1993) guru dianggap sebagai agen perubahan sosial kerana mereka dapat membawa perubahan sosial. Sehubungan itu, sekolah merupakan agen sosialisasi yang lebih luas dari keluarga kerana kanak-kanak akan menggunakan sebanyak empat hingga tujuh jam di sekolah (Arnett 2007). Kebanyakan informan juga berpendapat bahawa guru sememangnya mempunyai peranan yang penting sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah.

PENYAMPAI ILMU KENEGARAAN

Seman et al. (2011) bersetuju bahawa guru merupakan agen transformasi perpaduan dan kebudayaan kepada pelajar. Dalam konteks ini, kejayaan mewujudkan perpaduan kaum turut bergantung kepada inisiatif guru dalam mendidik dan membentuk sikap pelajar. Sehubungan itu, guru bertanggungjawab sebagai agen perpaduan dan mendidik pelajar dengan nilai perpaduan dalam mengekalkan keharmonian antara kaum. Perkara ini telah menjadi tumpuan utama informan dan mereka bersetuju bahawa guru sememangnya mempunyai peranan yang penting sebagai agen perpaduan. Informan F sebagai contohnya, menegaskan perkara ini melalui kenyataannya:

“Kitalah (guru) agen perpaduan didik anak kita.”.
(Informan F)

Selain berperanan menyampaikan ilmu pengetahuan kepada pelajar, guru juga mempunyai peluang untuk mempengaruhi pelajar tentang kepentingan nilai, sikap dan kepercayaan budaya antara kaum (Reynolds 2001). Ini boleh dilaksanakan dengan baik melalui perancangan kurikulum yang baik dan sesuai untuk menerapkan nilai perpaduan. Contohnya pendidikan Sejarah bertujuan untuk memupuk semangat warganegara yang setia kepada negara dan berperasaan bangga pada diri sebagai rakyat Malaysia melalui pengetahuan dan penghayatan sejarah tanah air. Pembentukan semangat kenegaraan sangat penting supaya pelajar sedar akan kepentingan diri mereka sebagai seorang warganegara yang baik. Melalui pendidikan Sejarah, pelajar akan lebih memahami dan menyedari kepentingan perpaduan kaum. Manakala, sikap toleransi antara kaum yang menjadi asas kepada perpaduan dalam masyarakat yang berbilang kaum di negara ini. Sejak di alam persekolahan, seseorang warganegara akan menerima ilmu tentang kenegaraan hanyalah menerusi pengajaran pendidikan Sejarah, Sosial dan Moral (Haynes 2009). Hal ini demikian kerana pendidikan Sejarah mengandungi elemen utama dalam membina warganegara yang bersatu padu dan cintakan akan negara. Kajian Suhaibo (2010) menunjukkan bahawa guru yang berminat dan bersemangat terhadap pengajaran pendidikan Sejarah banyak menyokong usaha pemupukan patriotisme. Sehubungan itu, para guru perlu menghayati dan melaksanakan keperluan

sepenuhnya kurikulum yang dirangka oleh pihak kerajaan untuk memastikan mereka berjaya memupuk dan memantapkan nilai perpaduan dalam kalangan pelajar.

Selain itu, guru juga perlu menghayati salah satu elemen dari Falsafah Pendidikan Kebangsaan (Kementerian Pelajaran Malaysia 2012) yang berkaitan dengan perpaduan, iaitu "*rakyat Malaysia yang dapat memberi sumbangan terhadap keharmonian dan kemakmuran masyarakat dan negara*", Sehubungan ini, guru diharapkan dapat menghayati dan melaksanakan keperluan berdasarkan matlamat Falsafah Pendidikan Negara untuk melahirkan insan yang bersifat toleransi, bertimbang rasa, bersemangat kekitaan dan hormat-menghormati. Dalam konteks ini, guru perlu memiliki kreativiti yang tinggi dalam menggalakkan perpaduan ketika proses pengajaran dan pembelajaran dijalankan sama ada secara langsung mahupun tidak langsung. Situasi sebegini sangat diperlukan bagi menyedarkan para pelajar tentang kepentingan perpaduan. Perkara ini pernah ditegaskan oleh bekas Timbalan Perdana Menteri Muhyiddin Yassin bahawa guru perlu lebih kreatif serta menggunakan kebijaksanaan mereka dalam menyusun aktiviti di dalam dan di luar bilik darjah serta melibatkan pelajar daripada pelbagai kaum supaya selaras dengan usaha kerajaan dalam memupuk perpaduan (Zanariah 2010). Kenyataan ini turut seiring dengan pandangan salah seorang informan yang bersetuju dengan peranan guru sebagai agen perpaduan dalam menghubungkan ilmu kenegaraan dalam pengajaran.

"Saya mengajar tema Lambang Negara untuk Bahasa Malaysia Tahun 2. Jadi, semasa saya mengajar lagu patriotik, saya perkenalkan tentang Jata Negara, bendera Jalur Gemilang, apakah warna, warna apakah yang membawa apakah maknanya, apa yang patut kita buat dan sebagainya. Jadi pada masa inilah kita akan mengaitkan perpaduan." (Informan E).

Menurut informan E, beliau gemar menggunakan pendekatan yang menghubungkan ilmu kenegaraan dengan mata pelajaran yang diajarnya, iaitu Bahasa Malaysia. Pendekatan pengajaran sambil menghubungkan ilmu kenegaraan kepada pelajar sebenarnya akan memberi ruang kepada guru untuk memupuk nilai murni dan semangat patriotik bagi mendedahkan pelajar tentang peranan dan tanggungjawab mereka

menjadi seorang warganegara yang baik. Menerusi pendekatan ini, pelajar dididik dan dibimbing oleh guru untuk berfikir tentang kebaikan dan kepentingan mewujudkan semangat perpaduan kaum dalam masyarakat yang terdiri daripada pelbagai kaum. Ini kerana ilmu kenegaraan mampu melahirkan warganegara yang beretika tinggi dan juga dapat hidup bersama-sama dengan kaum lain dalam semangat perpaduan yang tinggi.

PENYAMPAI ILMU KEBUDAYAAN

Cabaran guru amat besar khususnya apabila berhadapan dengan pelajar yang terdiri daripada pelbagai latar belakang. Guru perlu melengkapkan diri dengan pelbagai ilmu tentang kebudayaan kaum lain supaya guru boleh menyampaikan maklumat yang lebih tepat mengenai kebudayaan kaum kepada pelajar di sekolah. Ini seperti yang ditegaskan oleh informan A:

"Kita sentiasa memastikan bahawa kita tahu tentang budaya kaum masing-masing." (Informan A).

Guru harus mendapat pendidikan dan latihan yang menjurus kepada penguasaan pengetahuan dan kemahiran yang relevan demi memastikan guru mampu menganalisis isu yang berkaitan dengan kaum, budaya dan amalan kaum secara kritikal. Guru juga perlu mengenal pasti pendekatan yang paling berkesan untuk memberikan pengalaman yang bermakna kepada pelajar (Noriati et al. 2011). Jika guru tidak melengkapkan diri dengan perkembangan semasa yang berkaitan tentang ilmu kebudayaan kaum lain, keliruan dan pertembungan kebudayaan yang tidak sihat mungkin akan berlaku.

Pengetahuan tentang ilmu kebudayaan pelbagai kaum penting bagi seseorang guru kerana mereka akan menjadi sumber rujukan utama pelajar. Pelajar mungkin akan mempunyai fahaman yang salah tentang kaum lain, jika guru tidak mempunyai pengetahuan yang sebaiknya khususnya apabila melibatkan sensitiviti kaum tertentu. Informan F misalnya berkongsi pengetahuan beliau dalam menerangkan kewajipan orang Islam memakai tudung kepada pelajar bukan Islam.

"Mereka (kaum bukan Islam) sentiasa tanya saya kenapa Muslim mesti memakai tudung? Saya cakap memang, mesti, memang wajib. I memang cakap betul-betul (tentang kebudayaan kaum)." (Informan F).

Dalam konteks ini, para guru perlu sentiasa melengkapkan diri dengan pelbagai ilmu dan juga kemahiran untuk menyampaikannya tanpa menyentuh sebarang isu-isu sensitif terutamanya kebudayaan kaum supaya ilmu tersebut dapat disebarkan oleh guru kepada pelajar dengan tepat dan berkesan. Umumnya, pemikiran pelajar terutamanya di peringkat sekolah rendah masih mentah. Mereka masih perlu dibimbing serta ditunjuk ajar oleh guru mereka dengan kemahiran ilmu, panduan dan kaedah untuk menerima ilmu tentang kebudayaan kaum lain. Oleh itu, penerangan guru tentang ilmu kebudayaan kaum lain kepada pelajar mestilah tepat dan tidak membawa kekeliruan kepada pelajar. Guru perlu proaktif bukan hanya menerima apa yang ada atau menunggu maklumat yang dibekalkan oleh pihak lain. Budaya ilmu akan berkembang di atas landasan mengejar pengetahuan yang baik dan pemupukan budaya itu sendiri. Berikut merupakan perkongsian informan E tentang pengalaman beliau yang mempelajari budaya kaum lain disebabkan wujud keperluan untuk memperkasakan lagi peranan beliau sebagai guru dalam masyarakat yang berlainan kaum.

“.....saya terpaksa belajar bahasa Iban sebab saya mengajar di kawasan pedalaman (sekolah Iban) di mana saya terpaksa berhadapan dengan ibu bapa yang langsung tidak boleh bertutur dalam bahasa Melayu. Sebab itulah saya belajar bahasa Iban.” (Informan E).

Peningkatan sendiri dalam mempelajari budaya kaum lain merupakan sebahagian daripada tanggungjawab guru untuk meningkatkan profesional seseorang guru yang mengajar di sekolah terutamanya apabila guru perlu berinteraksi dengan ibu bapa kepada pelajar yang berlainan kaum. Hal ini kerana guru merupakan orang yang biasa berhadapan dengan guru lain, ibu bapa kepada pelajar dan kakitangan sekolah dari semasa ke semasa di sekolah. Sikap peningkatan sendiri dalam mempelajari budaya kaum lain membolehkan guru lebih memahami kebudayaan dan adat resam kaum lain. Selain itu, guru juga kurang menghadapi masalah ketika berinteraksi dengan ibu bapa yang berlainan kaum terutamanya mereka yang tidak fasih dalam bahasa rasmi. Perkongsian pengalaman informan E menunjukkan beliau merupakan seorang guru yang sentiasa berusaha memperbaiki dirinya mengikut keperluan kerjayanya. Sikap beliau yang sanggup menyesuaikan diri dengan

budaya orang Iban, iaitu mempelajari bahasa Iban untuk melancarkan interaksi bukan sahaja dengan ibu bapa tetapi juga dalam usaha mendekati diri dengan pelajar. Dalam hal ini informan A turut mengukuhkan pandangan bahawa guru yang mempunyai kemahiran bahasa kaum lain akan menjadikan aktiviti pengajaran dan pembelajaran dalam kelas berjalan dengan lebih lancar.

“Cikgu Melayu boleh cakap Bahasa Cina (sebilangan perkataan bahasa Cina), dia boleh memahami Bahasa Cina, sangat bagus, cuba untuk mempelajari bahasa, untuk membantu (cuba untuk mempelajari demi membantu pelajar yang tidak memahami bahasa Melayu), gabungkan ikatan dalam kalangan guru dengan pelajar yang berlainan kaum, berlainan budaya.” (Informan A).

Secara umum, SJKC menggunakan bahasa Cina sebagai bahasa pengantar di sekolah. Manakala pelajar mempelajari bahasa Melayu dan bahasa Inggeris sebagai bahasa kedua dan bahasa ketiga untuk mereka. Kebiasaannya guru bukan kaum Cina yang mengajar di SJKC sering berhadapan dengan masalah ketidakberkesanan dalam pengajarannya kerana batasan bahasa. Secara amnya, pelajar di SJKC ialah majoriti kaum Cina dan lebih memahami bahasa ibunda mereka sendiri, iaitu bahasa Mandarin berbanding dengan bahasa lain. Walau bagaimanapun, aktiviti pengajaran dan pembelajaran guru tersebut akan menjadi lebih lancar jika beliau mempunyai kemahiran bahasa Mandarin untuk menerangkan situasi atau perkataan tertentu kepada pelajar. Ini akan meningkatkan pemahaman pelajar dan seterusnya kelancaran serta keberkesanan aktiviti pengajaran dan pembelajaran guru tersebut.

Umumnya informan berpendapat bahawa guru perlu memperlengkapkan diri dengan pelbagai ilmu kebudayaan kaum supaya ilmu kebudayaan kaum dapat disampaikan kepada pelajar dengan tepat dan berkesan. Selain itu, seseorang guru yang mempelajari kebudayaan kaum lain akan membawa manfaat kepada diri dan juga pelajar dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran di sekolah.

PENYAMPAI ILMU PERPADUAN

Menurut Ponder (1971), seseorang guru perlu memperlengkapkan diri dengan ilmu perpaduan sebelum seseorang guru dapat mendidik dan melahirkan warganegara yang menepati cita-cita

negara. Jika seseorang guru itu kurang ilmu tentang perpaduan, aktiviti pengajaran dan pembelajaran mungkin terjejas terutamanya jika ditanya soalan-soalan oleh pelajar tentang isu-isu sensitif kaum. Kekurangan nilai saling memahami kebudayaan kaum lain mudah melonggarkan semangat perpaduan dalam kalangan kaum. Guru sebagai penyampai ilmu perpaduan mesti menghubungkan kepentingan perpaduan kaum kepada pelajar di kelas. Hal ini demikian kerana perpaduan masyarakat merupakan aspek yang penting dalam membentuk perpaduan negara. Ini seperti yang ditegaskan oleh informan E:

“Kita memang tidak menafikan ada segelintir cikgu yang bersikap negatif dalam menyebarkan ilmu perpaduan kepada pelajar. Sekiranya mereka berfikir apa fungsi mereka di sekolah, mereka patut menjalankan tanggungjawab mereka sebagai agen sosialisasi, agen perpaduan sebab generasi muda sekarang, ikatan antara kaum tidak rapat dan semakin longgar. Jadi, kita perlu bekerjasama memupuk perpaduan kaum di kalangan murid supaya ikatan kaum mereka tak sampai putus dan ada kewujudan perpaduan.” (Informan E).

Sehubungan itu, guru berperanan sebagai agen perpaduan di sekolah dengan cara melibatkan semua pelajar pelbagai kaum dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran untuk menyemaikan sikap saling menghormati dan memahami kebudayaan kaum lain. Manakala sifat dengki dan khianat terhadap kaum tertentu akan terlebur jika semua anggota masyarakat memiliki sifat saling menghormati dan memahami kebudayaan kaum lain yang dipupuk sejak kecil lagi. Informan F berkongsi pengalaman beliau yang menggunakan pendekatan melibatkan pelajar yang pelbagai kaum dalam aktiviti kelas yang dilihatnya amat penting dalam memupuk nilai perpaduan:

“Saya memang tak bagi pelajar duduk sesama bangsa, pelajar perlu bercampur. Semasa beratur pada masa perhimpunan, pelajar juga perlu bercampur kerana kita semua rakyat Malaysia.” (Informan F).

Selain pendekatan yang melibatkan percampuran pelajar yang pelbagai kaum dalam setiap aktiviti, kaedah konvensional seperti memberikan nasihat dan dorongan kepada pelajar juga masih penting bagi informan. Kata dorongan daripada guru memang sentiasa perlu diberikan

oleh guru supaya pelajar sentiasa berterusan melihat unsur perpaduan ini sebagai sebahagian daripada kebudayaan masyarakat Malaysia.

“Kita akan bagi nasihatlah, galakkan. (kepada pelajar yang tidak mahu bergaul dengan kaum lain)”. (Informan E).

Kaedah pemupukan perpaduan dengan menghubungkaitkan ilmu perpaduan seperti yang digariskan dalam kurikulum dalam kehidupan sebenar pelajar semasa aktiviti pengajaran dan pembelajaran boleh meningkatkan proses penghayatan hubungan kaum dan pembelajaran kepentingan nilai perpaduan. Pembinaan bangsa yang bersatu padu hanya boleh dicapai jika pengetahuan tentang kepentingan perpaduan kaum disemai sebaiknya di jiwa pelajar. Informan E berkongsi pemerhatiannya terhadap hubungan antara pelajar berlainan kaum di sekolahnya dan menilainya sebagai satu proses yang positif. Bagi beliau situasi ini boleh dianggap sebagai satu bentuk keakraban yang biasanya berlaku dalam satu keluarga:

“Saya boleh nampak murid Cina dengan murid Melayu, bergaul dengan tak ada apa-apa pun. Boleh tumbuk sama tumbuk (bermain), macam kita tumbuk biasalah adik-beradik bertumbuk. Habis satu minit selepas bergaduh, sekejap mereka berpeluk dan ketawa balik.” (Informan E).

Selain itu, penglibatan pelajar daripada pelbagai kaum dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran tentang ilmu perpaduan akan memberikan lebih ruang kepada mereka untuk berinteraksi secara langsung dan seterusnya mewujudkan kesefahaman antara satu sama lain. Informan F berkongsi pendekatan beliau yang sentiasa mengambilkira elemen kepelbagaian kaum semasa melaksanakan satu aktiviti mencipta kad perayaan berdasarkan perayaan kaum utama di Malaysia. Beliau mengambil pendekatan yang menggunakan nama watak daripada pelbagai kaum semasa menulis kata ucapan dalam kad perayaan tersebut.

“Apabila saya suruh murid buat kad perayaan (aktiviti dalam kumpulan), tak ada nama orang Melayu sahaja, campur semua kaum lain, semua bangsa kena ada. Tak nak asyik nama Ali saja.” (Informan F).

Pendekatan guru dalam menggunakan unsur perpaduan dan kepelbagaian kaum dalam proses pengajaran dan pembelajaran amat penting kerana pendekatan tersebut secara tidak langsung akan memupuk pelajar supaya lebih peka kepada unsur tersebut. Menurut Najeemah (2011) jika guru ingin mendedahkan ilmu tentang masyarakat yang terdiri daripada pelbagai kaum kepada pelajar dengan lebih berkesan, guru perlu menyediakan bahan, maklumat dan alat bantuan mengajar visual yang bersesuaian. Oleh itu, peranan guru sebagai agen penyampai ilmu kenegaraan akan lebih berkesan di sekolah jika guru menggunakan pelbagai kaedah untuk mencetuskan kesedaran pelajar tentang tanggungjawab mereka sebagai seorang warganegara dan kepentingan perpaduan dalam kalangan kaum.

Umumnya, semua informan bersependapat bahawa guru mempunyai peranan penting sebagai agen sosialisasi dalam menyampaikan ilmu perpaduan kepada pelajar. Kaedah pengajaran yang melibatkan percampuran pelajar daripada pelbagai kaum serta sokongan berterusan daripada guru amat penting dalam memastikan ilmu perpaduan terus diamalkan oleh pelajar di sekolah dan seterusnya sehingga dewasa.

SURI TELADAN KEPADA PELAJAR

Sekolah menyediakan persekitaran untuk pelajar berinteraksi dengan pelbagai kaum. Sekolah merupakan satu ruang yang baik untuk mewujudkan proses sosialisasi dalam semua perkara bagi seseorang pelajar (Najeemah 2011). Menurut al-Ghazali jiwa anak-anak yang bersih jika diajar dengan kebaikan mereka menerima kebaikan dan begitulah sebaliknya (Mahmood & Fatemeh 2012). Seorang guru yang berakhlak mulia akan mudah mendidik pelajar supaya berkelakuan baik (Sofiah, Kamarul & Muhammad 2016). Guru sebagai suri teladan atau idola kepada pelajar perlu membimbing pelajar ke arah perpaduan. Guru perlu sentiasa menampilkan diri dengan tingkah laku yang positif terutamanya bersemangat tinggi dalam penerapan perpaduan kaum di sekolah. Manakala tingkah laku yang negatif terutamanya sikap perkauman perlulah dihindari oleh guru. Perkauman adalah satu ideologi yang menggunakan kaum untuk mengawal hubungan sosial dan sering menyebabkan prasangka atau sikap negatif, kepercayaan dan pendapat (Nicholas et al. 2016). Sikap perkauman yang ditunjukkan oleh seorang

guru perempuan Cina di Gelang Patah, Johor pada tahun 2013 amat membimbangkan semua pihak kerana sikap tersebut akan memberikan kesan negatif kepada pelajar. Informan C menekankan bahawa segala tingkah laku yang dilakukan oleh guru mudah diikuti oleh pelajar di sekolah seterusnya berupaya mempengaruhi sikap dan pembelajaran pelajar.

“Dia (pelajar) tengok kita, bukan tengok orang lain. Kita bagi impak yang baik, apa yang kita nak, awak yang membina insan kan? Bila kita tengok dia, dia tengok cara pergaulan kita, dia pun ikut kita sebab kita ini *role model*, daripada kita. So kita tunjuk benda yang tak baik, itu yang dia buat. Tunjuk benda yang baik, dia ikutlah, betul tak? Sebab dia adalah satu tanah liat yang kita bentukannya. So bila kita buat benda yang baik, dia ikut.” (Informan C).

Oleh itu, guru perlu memaparkan perlakuan positif terutamanya di hadapan pelajarnya. Nilai murni yang ditunjukkan oleh guru di sekolah mudah diterapkan dalam jiwa pelajar. Guru merupakan pendukung aspirasi dalam membentuk modal insan yang baik. Guru bukan sekadar melahirkan pelajar yang cemerlang dalam bidang akademik tetapi lebih kepada membimbing generasi muda berakhlak mulia. Masa depan negara amat bergantung kepada keupayaan guru melahirkan generasi yang memenuhi cita rasa bangsa dan negara. Oleh itu, guru perlu sentiasa menjaga akhlak dan tingkah laku supaya dapat menjadi ikutan yang terbaik kepada generasi muda. Sebagai contoh daripada informan D, walaupun beliau seorang guru India yang berkhidmat di SJKT, beliau tetap menegaskan keperluan untuk sentiasa memberi teladan yang baik di sekolah seperti amalan bersifat kebudayaan kaum seperti pemakaian baju batik ataupun baju kebangsaan pada hari tertentu, perayaan kaum dan acara perasmian di sekolah.

“Setiap hari Khamis, kita akan pakai baju batik, biasanya kita pakai baju kurung pada hari Khamis dengan perayaan-perayaan semasa dan ada perasmian, kita pakai baju-baju Melayu batik. Memang kita semua pakai macam tu.” (Informan D).

Informan D juga menegaskan bahawa amalan begini dapat memperkenalkan pakaian tradisional dan kebudayaan kaum lain kepada pelajar serta mendorong pelajar lebih menghayati kebudayaan kaum di negara ini. Dalam erti kata lain, amalan

sebegini sebenarnya mampu menerapkan ilmu perpaduan dalam kalangan pelajar melalui amalan kebudayaan kaum.

Keseluruhannya, kebanyakan informan bersetuju bahawa guru memang perlu menjadi suri teladan dalam menjadi agen perpaduan. Tingkah laku guru sering diikuti oleh pelajar terutamanya pelajar sekolah rendah kerana pelajar menganggap guru sebagai idola mereka. Sebahagian informan berpendapat bahawa guru mudah mempengaruhi minda dan tingkah laku pelajar. Oleh itu, tanggungjawab seseorang guru sebagai agen perpaduan amat penting untuk mempertahankan keamanan dan kestabilan negara.

KESIMPULAN

Secara keseluruhannya, guru memainkan peranan penting sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah. Pelbagai kaedah yang berkesan perlu digunakan oleh guru untuk mencetuskan kesedaran pelajar tentang tanggungjawab mereka sebagai seorang warganegara dan kepentingan perpaduan dalam kalangan kaum. Dapatan menunjukkan terdapat empat peranan guru sebagai agen sosialisasi yang telah dikenalpasti, iaitu: i) penyampai ilmu kenegaraan; ii) penyampai ilmu kebudayaan; iii) penyampai ilmu perpaduan; dan iv) suri teladan kepada pelajar. Seseorang guru yang mempelajari kebudayaan kaum lain akan membawa manfaat kepada diri dan juga pelajar dalam aktiviti pengajaran dan pembelajaran di sekolah. Oleh itu, guru perlu memperluaskan diri dengan pelbagai ilmu kebudayaan kaum supaya ilmu tersebut dapat disampaikan kepada pelajar dengan tepat dan berkesan. Guru juga penting dalam menyampaikan ilmu perpaduan kepada pelajar. Hal ini demikian kerana penyampaian ilmu perpaduan yang berkesan kepada pelajar dapat menjamin keamanan dan keharmonian negara. Segala tingkah laku guru mudah diikuti oleh pelajar terutamanya pelajar sekolah rendah kerana pelajar menganggap guru sebagai idola mereka. Guru mempunyai potensi untuk mempengaruhi minda dan tingkah laku pelajar melalui tindakan dan tingkah laku mereka. Oleh itu, tanggungjawab seseorang guru sebagai agen perpaduan amat penting untuk mempertahankan keamanan dan kestabilan negara memandangkan peranan guru sebagai agen sosialisasi dalam membentuk perpaduan kaum di sekolah penting untuk melahirkan masyarakat

yang bersatu padu. Jadi, pihak berkuasa seperti Kementerian Pendidikan Malaysia (KPM) sebagai pihak peneraju perlu sentiasa menganal pasti kaedah yang paling efektif dan mengoptimalkan kelebihan guru sebagai agen sosialisasi di sekolah supaya matlamat melahirkan bangsa yang bersatu padu dapat dicapai. Jika rakyat dalam sesebuah negara mempunyai semangat perpaduan yang kukuh, maka ekonomi dan politik negara itu tentu dapat mencapai tahap yang stabil dan maju. Kegagalan penerapan nilai-nilai perpaduan dalam kalangan masyarakat dalam sesebuah negara boleh membawa kepada kemusnahan dalam pelbagai bentuk seperti pergolakan dalaman atau campur tangan pihak luar.

RUJUKAN

- Abd. Rahim Abd. Rashid. 2001. *Nilai-nilai Murni Dalam Pendidikan: Menghadapi Perubahan dan Cabaran Alaf Baru*. Kuala Lumpur: Utusan Publications & Distributors Sdn. Bhd.
- Ahmad Ali Seman, Abdul Razaq Ahmad, Zahara Aziz dan Ahmad Raza Ayudin. 2011. The effectiveness of teaching and learning history based on multicultural towards national integration in Malaysia. *Procedia Computer Sciences* 3:1588-1596.
- Anne, M. P. & Rosary, V. L. 1993. An examination of teaching as a practical political activity. *Curriculum Inquiry* 23(2): 155-173.
- Allport, G.W. 1954. *The Nature of Prejudice*. Cambridge, MA: Perseus Books.
- Arnett, J. J. 2007. Historical Overview of Socialization Research and Theory. In *Handbook of Socialization: Research and Theory*, edited by J. E. Grusec and P. D. Hastings. New York: The Guilford Press.
- Ashley, K.S. & Trisha, D.S. 2013. Motivation among public primary school teachers In Mauritius. *International Journal of Educational Management*. 27(4): 446-464. Tarikh capaian: 21 Julai 2017.
- Asmawati Suhid, Rahyl Mahyuddin & Abdul Rahman Mad Aroff. 2001. Persepsi Pelajar Institusi Pengajian Tinggi Terhadap Pendidikan Moral. Kertas kerja dibentangkan di Persidangan Kebangsaan Pendidikan Moral Dalam Dunia Globalisasi, 23-25 Mei, Fakulti Pendidikan Universiti Malaya.
- Brown, A. & Mistry., T. 2005. Group work with "mixed membership" groups: Issues of race and gender. *Social Work with groups* 28(3/4):

- 133-148. Tarikh capaian: 2 September 2017.
- Cartledge, G., Kea, C.D. & Ida, D. 2000. Anticipating Differences- Celebrating Strengths: Providing Culturally Competent Services for Students with Serious Emotional Disturbance. *Teaching Exceptional Children* 32(3): 30-37.
- Dowse, R. E., & Hughes, J. 1971. The family, the school, and the political socialization process. *Sociology* 5(1:): 21-45.
- Haminah Haji Suhaibo. 2010. Pemupukan Patriotisme Dalam Pendidikan Sejarah Tingkatan Satu. *Jurnal Penyelidikan IPG KBL* 9. Tarikh capaian: 24 Mac 2015.
- Haynes, B. 2009. Patriotism and Citizenship Education. *Educational Philosophy and Theory* 41(4): 365-377.
- Jacobsen, R., Frankenberg, E. & Lenhoff, S.W. (2012). Diverse Schools in a Democratic Society: New Ways of Understanding How School Demographics Affect Civic and Political Learning. *American Educational Research Journal* 49 (5): 812-843. Tarikh capaian: 21 July 2017.
- Kementerian Pelajaran Malaysia. 2012. *Dasar Pendidikan Kebangsaan*. Putrajaya: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Dasar Pendidikan.
- Ku Hasnita Ku Samsu 2007. *Patriotisme Di Kalangan Generasi Muda Malaysia: Kajian Kes Ke Atas Mahasiswa Bukan Melayu di Institusi Pengajian Tinggi*. Fakulti Sastera dan Sains Sosial. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Lee Lam Thye. 2009. Konsep 1 Malaysia Hapus Polarisasi Kaum. *Berita Harian*, 27 Mei, 2009.
- Mahmood Shahsavari & Fatemeh Shahsavari. 2012. Evaluation of Al-Ghazali's View about the Foundations of Education (Objectives, Programs, Methods, Teacher and Student). *Switzerland Research Park Journal* 101(8): 340-345.
- Mariscal, D.C., Corredor, G.A. & Cabezas, M.F. 2014. Future Teachers' Attitudes Towards Cultural Diversity, Minorities and Gender Violence. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 132: 497-503.
- Miller, N. 1995. *Groups in Contact. The Psychology of Desegregation*. New York: Academic Press.
- Mohd. Salleh Mohd. Yassin. 2006. Peranan Universiti Dalam Memupuk dan Mengukuhkan Perpaduan dan Integrasi Di Kalangan Mahasiswa. In *Readings on Ethnic Relations in A Multicultural Society: Perspectives and Research on National Unity and Integration*, edited by Zaharah Hassan, Abdul Latif Samian dan Abu Daud Silong. Serdang: Fakulti Pengajian Pendidikan UPM.
- Najeemah Mohd Yusof. 2011. Persekitaran Sekolah dan Guru dalam meningkatkan Interaksi Sosial Dalam Kalangan Murid di Sekolah Menengah Kebangsaan. *Pendidikan Sosial DP* 11(2): 67-76.
- Nicholas, D.S., Samantha, W., Kathryn, G. & Julia, G. (2016). Racial Discrimination, Cultural Resilience, and Stress. *The Canadian Journal of Psychiatry*. 61(5): 298-307. Retrieved on: 21 Julai 2017.
- Noriati Abd. Rashid, Boon Pong Ying, Sharifah Fakhriah Syed Ahmad dan Zuraidah Abd. Majid. 2011. *Budaya dan Pembelajaran*. Shah Alam: Oxford Fajar Sdn. Bhd.
- Ponder, G. 1971. The Teacher as Activist. *Theory into Practice* 10(5): 363-367.
- Reynolds, M. 2001. Education for Inclusion, Teacher Education and the Teacher Training Agency Standards. *Journal of In-Service Training* 27(3): 465-476. Retrieved on: 6 June 2014.
- Rohaty Mohd Majzub, Salasiah Hashim & Elis Johannes, H.S. 2011. Cultural Awareness among Preschool Teachers in Selangor, Malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 15: 1573-1579. Retrieved on: 24 May 2015.
- Rosli Yacob & Wan Hasmah Wan Mamat. 2007. Sosialisasi Guru Permulaan Di Sekolah Rendah. *Jurnal Pendidikan* 27(1): 135-147.
- Rosman Mohd. Yusoff & Kassim Thukiman. 2008. Teori dan Pemikiran Mengenai Hubungan Etnik. Dlm. Thukiman Kassim dan Hamidah Abd. Rahman (Eds.). *Hubungan Etnik di Malaysia: Perspektif, Teori dan Praktik. (ms.17-54)*. Skudai: Penerbit UTM Press. Tarikh capaian: 2 Ogos 2017
- Rush, M. & Althoff, P. 1971. *An Introduction to Political Sociology*. London: Nelson
- Saporito, S. & Riper, D.V. 2016. Do Irregularly Shaped School Attendance Zones Contribute to Racial Segregation or Integration? *Southern Sociological Society* 3(1): 64-83. Retrieved on: 22 July 2017.
- Sarimah Mokhtar, Mohd Kashfi Mohd Jailani, Ab. Halim Tamuri & Kamarulzaman Abdul Ghani. 2011. Kajian Persepsi Penghayatan

- Akhlak Islam Dalam Kalangan Pelajar Sekolah Menengah Di Selangor. *Global Journal AlThaqafah* 1(1): 71-78. Tarikh capaian: 11 September 2016.
- Sofiah Mohamed, Kamarul Azmi Jasmi & Muhammad Azhar Zailaini. 2016. Akhlak Guru dalam Pengajaran dan Pembelajaran Pendidikan Islam. *Akademika* 86(2): 31-42.
- Tengku Nor Rizan Tengku Mohd Maasum, Nooreiny Maarol & Manisah Mohd Ali. 2014. Addressing Student Diversity via Culturally Responsive Pedagogy. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 134: 101-108. Tarikh capaian: 11 April 2017.
- Taylor, R.H. 2017. *Let's Talk About Race: Children's Racial, Ethnic, and National Identification and Teacher's Socialization Practices*. Master Thesis, University of California.
- Utusan. 2002. Lakonan Pura-pura Rakyat Malaysia Dalam Perpaduan Antara Kaum. *Utusan Online*, 18 Ogos. http://ww1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2002&dt=0818&sec=Rencana&pg=re_03.htm Tarikh capaian: 25 Oktober 2014.
- Zaliza Mohd Nasir & Norlin Ahmad. 2009. Pembangunan sosial dalam hubungan etnik. Dlm. *Hubungan Etnik di Malaysia: Perspektif, Teori dan Praktik*. 141-154. Skudai: Penerbit UTM Press.
- Zanariah Abd Mutalib. 2010. Guru Kena Kreatif Pupuk Perpaduan. *Berita Harian*. 1 September.
- Zuria Mahmud & Salleh Amat. 1998. *Guru berkesan: Kemahiran dalam menangani pelajar*. Kertas kerja seminar Jawatankuasa Penyelarasan Pendidikan Guru. Pendidikan Guru untuk sekolah berkesan. Kuala Lumpur: Universiti Malaya.
- Malaysia
E-mail: y_hie_hie@hotmail.com
Ku Hasnita Ku Samsu
Jabatan Pengajian Kenegaraan dan Ketamadunan
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Putra Malaysia
43400 UPM Serdang
Selangor
Malaysia
E-mail: hasnita@upm.edu.my
- Zatul Himmah Adnan
Jabatan Pengajian Kenegaraan dan Ketamadunan
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Putra Malaysia
43400 UPM Serdang
Selangor
Malaysia
E-mail: zatul@upm.edu.my
- Mohd Daud Awang
Jabatan Pengajian Kenegaraan dan Ketamadunan
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Putra Malaysia
43400 UPM Serdang
Selangor
Malaysia
E-mail: amdaud@upm.edu.my
- Adlina Ab Halim
Jabatan Pengajian Kenegaraan dan Ketamadunan
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Putra Malaysia
43400 UPM Serdang
Selangor
Malaysia
E-mail: adlina@upm.edu.my

Received: 6 June 2017

Accepted: 1 June 2018

Yong Hie Hie (corresponding author)
Jabatan Pengajian Kenegaraan dan Ketamadunan
Fakulti Ekologi Manusia
Universiti Putra Malaysia
43400 UPM Serdang
Selangor